

Eliza Lubojańska

"Benedykt XVI - teolog" : Wystawa : Katowice, luty-marzec 2013 roku

Fides: Biuletyn Bibliotek Kościelnych 2 (37), 193-200

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

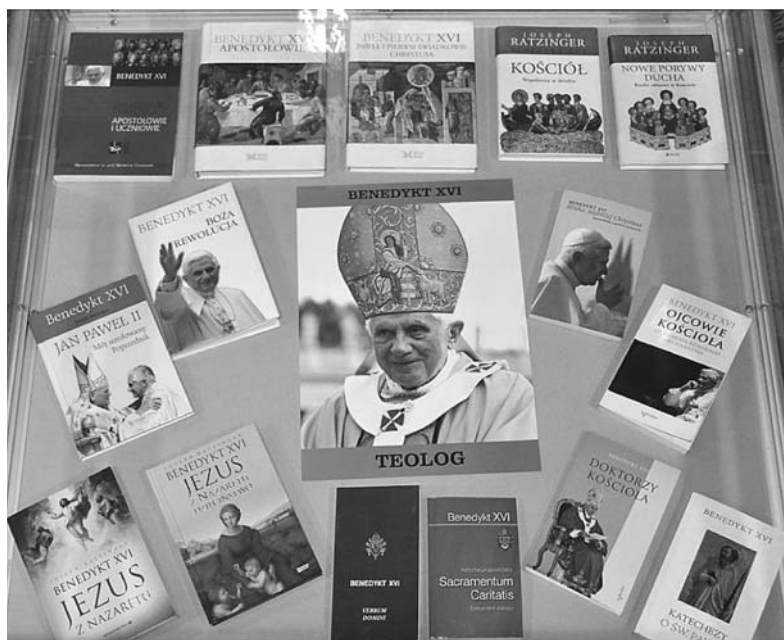
muje szerokie spektrum zagadnień z zakresu teologii dogmatycznej, moralnej, ekumenizmu i homiletyki. Dokonując wyboru, starano się przedstawić najbardziej znaczące teologicznie prace i dokumenty z okresu papieskiego.

W pierwszej i drugiej gablocie znalazły się materiały przedstawiające sylwetkę i rys biograficzny postaci, a także reprodukcje fotografii z różnych okresów życia, począwszy od czasów dzieciństwa aż po współczesność. Kolejne źródła dotyczyły wydarzenia związanego z wyborem kard. J. Ratzingera na Stolicę Piotrową w 2005 roku. Na wystawie umieszczono również komunikaty i komentarze publicystyczne dotyczące tego wydarzenia.

Okres pontyfikatu Benedykta XVI obfitował w wiele istotnych wydarzeń i wypełniony był twórczą działalnością. Odzwierciedleniem tego są dokumenty wystawione w kolejnej gablocie. W czasie trwania posługi papieskiej powstały trzy encykliki, skoncentrowane na kolejnych cnotach teologicznych: na wierze, nadziei i miłości. Pierwsza z encyklik, *Deus caritas est (Bóg jest miłością)*, ukazała się w 2006 roku. W następnym roku papież ogłosił encyklikę *Spe salvi* o nadziei chrześcijańskiej, a w roku 2009 opublikował encyklikę *Caritas in veritate* o integralnym rozwoju ludzkim w miłości i prawdzie. Obok encyklik na wystawie zaprezentowano w układzie chronologicznym adhortacje apostolskie przybliżające zagadnienia eklezjologiczne i chrystologiczne: *Sacramentum caritatis* (o Eucharystii, źródle i szczycie życia i misji Kościoła) z 2007 roku; *Verbum Domini* (o słowie Bożym w życiu i misji Kościoła) z 2010 roku; *Africae munus* (o Kościele w Afryce w służbie pojednania, sprawiedliwości i pokoju) z 2011 roku oraz *Ecclesia in Medio Oriente* (o Kościele na Bliskim Wschodzie, komunii i świadectwie) z 2012 roku.

W okresie posoborowym, w 1968 roku, J. Ratzinger opublikował jedno z ważniejszych swoich dzieł: *Einführung in das Christentum (Wprowadzenie w chrześcijaństwo)*, które zostało przetłumaczone na wiele języków. W Polsce pozycja ta doczekała się kilku wydań w Społecznym Instytucie Wydawniczym Znak.

Wszechstronny dorobek filozoficzno-teologiczny zaplanowano wydać w szesnastotomowym dziele *Opera omnia Josepha Ratzingera*. Prawa do polskiej edycji, wzorowanej na niemieckim orygina-

Źródło: http://www.bt.us.edu.pl/index.php?option=com_phocagallery&view=category&id=95:benedykt-xvi-teolog&Itemid=115, 28.06.2013.

le *Gesammelte Schriften* publikowanym w wydawnictwie Herder, otrzymał Katolicki Uniwersytet Lubelski. Dotychczas ukazały się w Polsce trzy tomy: t. 11: *Teologia liturgii. Sakramentalne podstawy życia chrześcijańskiego*, t. 12: *Głosiciele słowa i słudzy waszej radości*, t. 8: *Kościół – znak wśród narodów*. Na wystawie zaprezentowano dwa tytuły z edycji niemieckiej: *Künder des Wortes und Diener eurer Freude* oraz *Kirche – Zeichen unter den Völkern*, jak również polskojęzyczną wersję niemieckiego oryginału: *Theologie der Liturgie. Die sakramentale Begründung christlicher Existenz*. Edycja ta została uhonorowana Nagrodą Feniks 2013 w kategorii „seria wydawnicza” na XIX Targach Wydawców Katolickich, które odbywały się w kwietniu w Warszawie.

Oprócz wielu polskich tłumaczeń na ekspozycji zaprezentowano również dzieła oryginalne oraz tłumaczenia obce, takie jak: włoska edycja *Maria, Chiesa nascente* (2005, tytuł niem. *Maria, Kirche im*

Ursprung) czy *Il Dio vicino* (2003, tytuł niem. *Gott ist uns nah*). Warto podkreślić, że jeden z zaprezentowanych egzemplarzy *Die Tochter Zion* (1977) został opatrzony dedykacją kard. J. Ratzingera dla abp Szczepana Wesołego²: „Für Weihbischof Wesoly / in bruderliche Verbundenheit / Joseph Card. Ratzinger / 19.9.1978”.

Kolejna gablota została poświęcona papieskim pielgrzymkom. Owocem dwudziestu czterech podróży zagranicznych Benedykta XVI są opracowania zawierające przemówienia papieskie, relacje ze spotkań i komentarze. Wyeksponowano szczególnie pozycje traktujące o podróży do Polski w 2006 roku. Jedną z nich jest wydana przez wydawnictwo Pallottinum książka *Trwajcie mocni w wierze. Pielgrzymka Benedykta XVI do Polski 25-28 maja 2006*. Interesująca i zawierająca bogatą dokumentację z podróży jest publikacja *Pielgrzymki apostolskie Ojca Świętego Benedykta XVI 2005-2007* wydana przez Instytut Wydawniczy Pax w 2008 roku.

Na wystawie nie mogło zabraknąć bogatej dokumentacji duszpasterskiej i katechetycznej. Zapisem audiencji i spotkań środowych są cykle katechez papieskich, które zostały wydane również w języku polskim. Na wystawie znalazły się niektóre z nich: *Mistrzowie franciszkańscy i dominikańscy* (2012), *Mistrzynie duchowe* (2012), *Ojcowie Kościoła. Od Klemensa Rzymskiego do Augustyna* (2008). Prowadzą one wiernych do źródeł chrześcijaństwa, przybliżają historię duchowości i sylwetki wybitnych postaci w historii Kościoła.

Ekspozycji przyświecał także cel ukazania wielkiego formatu J. Ratzingera jako naukowca i myśliciela. Jego usystematyzowana, wieloaspektowa teologia traktująca o Bogu i całym stworzeniu w świetle nauki o Trójcy Świętej poparta jest dogmatycznie i wyraźta z Objawienia. Zasadnicze nurty teologicznego myślenia Benedykta XVI w duchu ekumenicznym zostały przedstawione w pracy *Formalne zasady chrześcijaństwa. Szkice do teologii fundamentalnej* (2009), wydanej przez dominikańską oficynę „W drodze” i za-

² Abp Szczepan Wesoły przekazał znaczną część swojego księgozbioru Bibliotece Teologicznej w Katowicach. W kolekcji znajduje się wiele książek autorstwa J. Ratzingera wydanych w różnych językach. O wymienionej dedykacji pisała E. Olszowy, *Dedykacje rękopiśmienne w księgozbiorze arcybiskupa Szczepana Wesołego w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego. Rekonesans badawczy*, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” 1 (2012), s. 55-56.

prezentowanej na wystawie obok innych znaczących tytułów. Oto niektóre z nich: *Sakrament i misterium. Teologia liturgii* (Fundacja Dominikański Ośrodek Liturgiczny i Wydawnictwo AA, 2011), *Kościół – pielgrzymująca wspólnota wiary* (Wydawnictwo „M”, 2005), *Sól ziemi. Chrześcijaństwo i Kościół na przełomie tysiącleci* (Znak, 1997 i 2005) – jedna z najpopularniejszych książek kardynała, będąca wywiadem z dziennikarzem niemieckim Peterem Seewaldem. W tej ostatniej pracy poznajemy poglądy J. Ratzingera w kwestii Kościoła, celibatu, małżeństw niesakramentalnych. Inny wywiad przeprowadził z ówczesnym prefektem Kongregacji Nauki Wiary Vittorio Messori w 1984 roku, w rezultacie tej rozmowy powstała książka *Raport o stanie wiary*. Praca stanowi próbę oceny realizacji postulatów Soboru Watykańskiego II, została wydana przez Wydawnictwo Michalieneum w 1986 roku.

Na wielkie znaczenie katolickiej teologii niemieckiej reprezentowanej przez Benedykta XVI wskazują przyznane siedmiokrotnie doktoraty *honoris causa*, w tym dwukrotnie przez polskie uczelnie, tj. Wydział Teologiczny Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1988 rok) i Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu (2000 rok), oraz m.in. przez Katolicki Uniwersytet w Eichstätt (1985 rok), Papieski Uniwersytet Katolicki w Limie (1986 rok), Uniwersytet Nawarry w Pampelunie (1998 rok). Materiały dokumentujące te wydarzenia, laudacje i przemówienia znalazły się również wśród eksponatów.

Z inicjatywy papieża Benedykta XVI zostały zainaugurowane ważne wydarzenia duszpasterskie rozpoczynające kolejne lata w kalendarzu liturgicznym. W roku 2008 obchodzony był Rok św. Pawła. Z tej okazji papież napisał kilka książek przybliżających postać Apostoła Narodów. Wydawnictwo eSPe opublikowało *Katechezy o św. Pawle*, a oficyna Bratni Zew przygotowała album zatytułowany *Paweł i pierwsi świadkowie Chrystusa*. W 2009 roku, w związku z przypadającą 150. rocznicą śmierci św. Jana Marii Vianneya, ogłoszono Rok Kapłański, co zaowocowało książką *Myśli o kapłaństwie „in persona Christi”*.

Na wystawie nie mogło zabraknąć tytułu ukazującego postać Jezusa Chrystusa w kontekście historycznym. Monografia *Jezus z Nazaretu* powstała w trzech częściach: cz. 1: *Od chrztu w Jordanie do*

Przemienienia, cz. 2: *Od wjazdu do Jerozolimy do Zmartwychwstania*, cz. 3: *Dzieciństwo*, przetłumaczono ją na kilka języków. Tytuł ten szybko stał się bestsellerem także w Polsce, ukazał się nakładem Wydawnictwa Jedność oraz jako osobna edycja w Wydawnictwie M. Zapis rozmyślań Benedykta XVI ukazuje, kim naprawdę jest Jezus z Nazaretu, podkreśla także aktualność Jego osoby.

W dwóch kolejnych gablotach zostały zamieszczone wybrane prace magisterskie powstające na Wydziale Teologicznym. Odnoszą się one w głównej mierze do szeroko rozumianej teologii dogmatycznej i fundamentalnej. Dysertacje te są dowodem aktualności i głębi przesłania teologicznego Benedykta XVI. Ich problematyka badawcza opiera się w dużej mierze na dokumentach papieskich, które skupiają się wokół zagadnień nurtujących współczesnych katolików, np.: *Kościół wobec zjawiska migracji w ujęciu encykliki Benedykta XVI „Caritas in veritate”*, *Miłość ludzka i chrześcijańska w encyklice Benedykta XVI „Deus caritas est”*, *Komplementarność nauki synodu biskupów (5-26.10.2008) oraz encykliki Benedykta XVI „Deus caritas est” w interpretacji eklezjotwórczej funkcji słowa*. Liczne prace poświęcone są chrystologii, np. *Jezus Chrystus jako źródło i spełnienie sensu w polskojęzycznych przekładach pism kard. Josepha Ratzingera*, a także wierze: *Wiara darem i wyzwaniem moralnym, na podstawie przemówień Benedykta XVI podczas pielgrzymki do Polski*.

Teologia Benedykta XVI jest przedmiotem zainteresowań i badań wielu teologów, w tym także polskich, o czym może świadczyć znaczna liczba opracowań, komentarzy, przyczynków opublikowanych w formie książek i artykułów w wielu naukowych czasopismach. Ekspozycja zawierała także publikacje podejmujące interpretację myśli J. Ratzingera. Należy wspomnieć, że na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego odbywały się wykłady otwarte, które zaowocowały następującymi publikacjami: *Wokół osoby i myśli Benedykta XVI* (2006), *W kręgu teologii Josepha Ratzingera – Benedykta XVI* (2008). Na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach również prowadzone są badania dotyczące myśli J. Ratzingera, którymi kieruje ks. prof. Jerzy Szymik, publikując liczne prace. Jest on autorem dwutomowej pozycji *Theologia Benedicta* (2010, 2012), której nie zabrakło wśród eksponowanych dzieł.

Opracowującym wystawę przyświecał cel przybliżenia życia i bogatej twórczości jednego z najwybitniejszych współczesnych teologów. Benedykt XVI dokonał bardzo wiele dla Kościoła jako profesor teolog i papież. Wszyscy zainteresowani mogli zwiedzać wystawę w lutym i w marcu. Dla pogłębienia refleksji z wystawy na stronie internetowej Biblioteki Teologicznej zamieszczono fotografie dokumentujące to wydarzenie³.

³ Galerie – *Benedykt XVI – teolog*, http://www.bt.us.edu.pl/index.php?option=com_phocagallery&view=category&id=95:benedykt-xvi-teolog&Itemid=115, 28.06.2013.

JAKUB KOWALSKI¹

ROK WIARY, ROK NOWEJ EWANGELIZACJI XIX TARGI WYDAWCÓW KATOLICKICH (Warszawa, 11-14 kwietnia 2013 roku)

Od 11 do 14 kwietnia 2013 roku na Zamku Królewskim w Warszawie odbywały się XIX Targi Wydawców Katolickich. Uczestniczyło w nich blisko 140 wystawców reprezentujących zarówno instytucje kościelne, jak i wydawnictwa oraz instytucje świeckie, upowszechniające książki religijne, historyczne, filozoficzne i publicystyczne. Tegoroczne targi odbyły się pod hasłem *Rok Wiary, rok nowej ewangelizacji*. Uroczystą galę inauguracyjną poprowadził redaktor Krzysztof Ziemięć, podkreślając znaczenie targów, które po raz czwarty odbywają się w Arkadach Kubickiego. „Znaczenie Targów Wydawców Katolickich wzrasta. Świadczy o tym chociażby liczba oficjalnych gości na uroczystości otwarcia oraz liczba wystawców, która w tym roku sięgnęła 140. Targi te mają ambicję być świętem dobrej książki”, stwierdził w słowie powitalnym Krzysztof Ziemięć.

Uroczystość uświetnili swoją obecnością hierarchowie Kościoła, w tym ks. kard. Kazimierz Nycz, metropolita warszawski; ks. abp Celestino Migliore, nuncjusz apostolski w Polsce; ks. abp Henryk Hoser, ordynariusz warszawsko-praski; ks. bp Wojciech Polak, sekretarz generalny Konferencji Episkopatu Polski. Patronujący Targom Wydawców Katolickich prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Bronisław Komorowski, skierował do uczestników spotkania specjalny list, w którym podkreślił rolę Kościoła w działalności edytorskiej w przeszłości, jak

¹ Biblioteka Główna Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

również w czasach najnowszych. „Cenię wysoko wszelkie działania i zabiegi mające na celu uświadamianie Polakom, jak ważna jest książka, kultura i wspólnota. Mam też nadzieję, że państwa wydawnicza działalność i wymiana doświadczeń pozwoli dzieciom i młodym Polakom umacniać więź z książką,” zaznaczył prezydent.

Każdym Targom Wydawców Katolickich towarzyszy gość honorowy. W tym roku rola ta przypadła Wydawnictwu Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego.

Centralnym momentem uroczystości było ogłoszenie wyników konkursu o Nagrodę Stowarzyszenia Wydawców Katolickich Feniks 2013, której celem jest promowanie i wyróżnienie publikacji o tematyce chrześcijańskiej. W tym roku kandydowało do niej ponad 200 książek. Nagroda Feniks przyznawana jest w dziesięciu kategoriach: seria wydawnicza, literacka, nauki kościelne, edytorstwo, publikacje dla dzieci, publikacje dla młodzieży, książka autora zagranicznego, publicystyka religijna, multimedia, przekład. Nagrodę Feniks przyznaje kapituła w składzie: dr hab. Krzysztof Narecki (przewodniczący), dr Iwona Maruszewska, prof. Jan Malicki, ks. prof. dr hab. Krzysztof Pawlina, ks. Henryk Zieliński, Krzysztof Koehler oraz Krzysztof Ziemięc. Decyzją kapituły podczas XIX Targów Wydawców Katolickich nagrodzone i wyróżnione zostały następujące publikacje:

1. Seria wydawnicza

a. Nagroda

„Opera omnia Josepha Ratzingera” (Wydawnictwo KUL), t. 11: *Teologia liturgii*; t. 12: *Głosiciele słowa i studzy waszej radości*, redaktor edycji polskiej ks. Krzysztof Gózdź – za podjęcie i publikowanie w języku polskim *Dzieł zebranych* Josepha Ratzingera, Ojca Świętego Benedykta XVI, jednego z największych teologów naszych czasów. Edycja pozostaje wzorcowa pod każdym względem, ukazuje zasadnicze nurty papieskiej myśli skoncentrowanej na „duchu komunikacji” między światem ludzkim i boskim, ze szczególnym podkreśleniem wagi liturgii, zakorzenionej w podstawowym akcie wiary, a więc i w ludzkiej egzystencji.